

SAMLAREN

T I D S K R I F T

F Ö R

S V E N S K L I T T E R A T U R H I S T O R I S K
F O R S K N I N G

NY FÖLJD. ÅRGÅNG 26

1945

U P P S A L A 1 9 4 5

S V E N S K A L I T T E R A T U R S Ä L L S K A P E T

UPPSALA 1946
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB
45442

Brev från Johan Henrik Lidén och Jac. Axelsson Lindblom.

Meddelade av *Hj. Lundgren.*

Det är ju allmänt bekant att den långa tid (1771–1793) som J. H. Lidén tillbragte i Norrköping i sin vän handlanden Johan Kuhlmanns hem i hörnet av Drottning- och Skolegatan var en tid som den av gikt nedbrutne sjuklingen använde till litterära sysselsättningar. Och hans gavelrum i den Kuhlmannska gården blev en samlingsplats för litteraturens, konstens och vetenskapens män. Ett bevis därpå är nedanstående brev av Lidén, »från sjuksängen den 9 sept. 1789». Han skriver till sin vän i Uppsala Professor Aurivillius, d. v. s. den kände biblioteksmannen, Uppsalabibliotekets högt förtjänte chef under 42 år, professorn i vitterheten Pehr Fabian Aurivillius (1756–1829). De tvenne unga Juringier som han rekommenderar till det bästa äro Magnus, sedermera komminister i Borg och Löth, samt Samuel, sedermera kyrkoherde i Konungsund. De voro söner till prosten Samuel Juringius (1728–1807) och Ingrid Catharina Moselius. Samuel Juringius blev samma år som brevet skrivits eller 1789 kyrkoherde i Kvillinge. I denna kyrka finnes ett stamträd över släkten Juringius, vilken släkt genom prosten Sam. J:s mor Anna Älf (1707–1786) var befryndad med J. H. Lidén.

Just när Lidén slutat sitt brev till Aurivillius får han besök av biskop Jacob Axelsson Lindblom (1746–1819), den förre latindocenten och professor skytteanus som år 1786 blev biskop i Linköping. Och Lindblom slår sig ned och gör ett tillägg i Lidéns brev — han begagnar tillfället att bedja Aurivillius uträtta en bok-kommission.

Dagen därpå, den 10 sept. 1789, gör Lidén också ett tillägg till sitt förra brev. Som Juringierna ej resa förrän tisdagen därpå och således ej komma till Uppsala förrän fredag eller lördag, bestämmer sig Lidén att låta brevet avgå redan i dag (den 10 sept.) för att Aurivillius skulle ha tid på sig med bokkommissionen och Lindblom slippa vänta på sitt manuskript.

Detta brev ger ju en bild av det rörliga livet i Lidéns kammare — där var, som han skriver, ofta tusende förströelser och överlopp av främmande.

Här nedan följer nu Lidéns och Lindbloms brev:

»Från sjuksängen den 9 September 1789.

Hoppas Herr Professorn redan fått mitt förra bref af den 1 Hujus, jämte bilagda böcker, alt adresserat til Herr Slottsfogden Hellwik. Nu komma 2 ne unga Juringier, (söner af min vän Prosten Juringius i Täby) som första gången ärna sig

til Upsala. De hafva egna hästar. Med deras dräng kan jag sålunda helt beqvämt få de sist omskrefna böcker, så framt de ej blifvit redan sjöledes expedierade. Jag recommenderar hos Herr Professorn til det bästa, dessa 2 ne unge, stadige och beskedelige upsalafarare och innesluter mig sjelf i gammal vänskap; tilläggandes endast mångfaldiga hälsningar til alla vänner och bekanta, i det mig så kära Upsala.

J. H. Lidén.»

Och Lindblom tillägger:

»Nu kom jag nyss hit, och fann detta färdigt. Jag nyttjar tillfället att göra påmint hos en Vän. Men det sker icke utan att tillika besvara min Bror med en commission. Saken består deri, att kgl HofPred. Dahl har mitt Mst af Lexicon, bokstafven S omhand, och jag ville ha ned densamma för att revidera den nogare. Med detta bud vore ett tillfälle att få det ned, hvilket jag gerna ville nyttja. Var derföre god och genast avertera honom härom, samt laga att Pacquetet säkert får följa detta bud till Prof. Lidén, hvarifrån jag vidare får det. — Min Bror behagar försäkra hela dess famille om min tillgifvenhet.

Tuus

J. Lindblom.»

J. H. Lidén försätter:

»*Tilläggnings den 10.*

Wid nogare öfverwägande låter jag detta Bref afgå med Posten idag, på det att Professorn må äga tid med Böckernas inpackning samt Biskopens commissions uträttande, tils budet ankommer. Juringierna resa härifrån först om tisdag. Lära således icke komma til Upsala förrän fredagen eller lördagen. Förlåt detta slurfwiga Bref, dieterat under tusende förströelser och öfverlopp af främmande nu marknadsafton.

Lidén.»

Ett annat brev, daterat Linköping 3 Februari 1774, är som framgår av innehållet, ställt till universitetsbibliotekarien Gustaf Sommelius i Lund.

Gustaf Johan Sommelius (1726–1800), farfar till den under signaturen Beppo kände romantiske skalden Gustaf Sommelius, som stupade vid Dybböl 1848, är ju känd som orientalist, biblioteksman och personhistoriker. Han tillhörde en gammal östgötasläkt som tagit namnet efter sjön Sommen. Som docent i österländska språk hade han fått professors titel 1763 och blifvit det sydsvenska universitetets bibliotekarie 1767. Sommelius var stor samlare, särskilt av bibliografi och personhistoria, han hade själf författat över 400 akademiska dissertationer. Ej underligt att Lidén vände sig till honom för att få bidrag till sina samlingar. Ekonomiskt välsituerad som Lidén var är han ej så nogräknad med prisen. Man märker samlarens lidelse i det brev han här skriver, och han sänder Sommelius några nummer ur sin egen samling och erbjuder sig att skänka ytterligare flera saker. Det är tydligen ett bevis för satsen om gåvor och gengåvor.

Magister Köhler är Jacob Israel Köhler (f. 1733 d. 1801). Han hade varit eloquentiæ docens i Uppsala och medlem av Apollini sacra och Utile dulci och utnämnts till konrektor i Linköping 1773. Han blev ledamot av K. Vetenskaps- och Vitterhetssamhället i Göteborg år 1776 och teol. doktor 1779. Vid sin död var han kyrkoherde och kontraktsprost i Vadstena.

Denne vittre östgöte har gjort sig känd genom poemet Foglarna, tryckt i Vitterhetsnöjen Del 1. Den sköna parentation över Sal. konungen varom

talas i Lidéns brev åsyftar Köhlers Tal i anledning af Konung Adolph Fredrics död. Det trycktes i Linköping 1771. 4:o.

Lidén ber om sin ödmjuka wördnad hos Frun. Bibliotekarie Sommelius hade år 1768 ingått äktenskap med Gertrud Dorotea Held (f. 1736 d. 1821) dotter till kaptan Reinhold Held och Katarina Bring.

De personer till vilka Lidén hälsar äro ju mer eller mindre kända personer inom den akademiska världen i Lund.

Lidén skriver:

»Linköping d. 3 Febr. 1774.

Högädle och widdberömde Herr Professor.

Jag tackar ödmjukeligen både för Hr Professorns angenäma skrifwelse och the öfwersände Disputationerne. Jag är så mycket nögdare med priset, som thet är ganska godt köp. Med mycken tacksägelse för beswäret följa innelykt the utlagde 3 sp Smt.

Om någre af the mig felande ytterligare skulle förekomma, täckes Hr Professorn them benägit för min räkning inropa, warandes jag ingalunda nogräknad med prisen. Thet kommer sig ej så noga, när man will completera en samling. För någon tid sedan sände jag ett exemplar af min defectcatalog till Dr Hellman i fall han skulle någre öfwerkomma, war gunstig, när han träffas, utstryk med någre pennedrag, the nu upsände, them Hr Professorn wäl minnes. Med budet sänder jag nu någre få disp. för Hr Professorns samling, som jag i hast hafwer till hands. Jag skulle ansenligen kunna, wid sina tillfällen, öka Hr Professorns samling av Upsaliensiske, Aboënsiske, Dorpat. och Pernov. jämte swenscars utrikes hållne Disp. om jag ägde förtekning på them Hr Prof. redan äger. Af egne Dupletter kan jag skicka förtekning, men när andras skickas mig till genomseende, går thet ej an. Skulle Hr Professorn villa låta afskrifwa sine cataloger och them mig tillsända, skall jag med nöge tjäna. Ehuru beswärligt thet blifwer att afskrifwa catalogerne, tror jag thet skall löna mödan.

Hr C. R. Lagerbring täckes Hr Prof. ödmjukeligen tacka på mine wägnar, för the öfwersände Disputationerne. Skada, att han ej wiste af thetta bud. Hos honom ligger en packe från J. Langebek, till mig, som wäntar på bud. Om jag hinner skall jag Hr Canc.Rådet efwen i dag upwakta.

Oändeligen tack för catalogen på the sedan 1770 utkomne. Thet war en ansenlig hop. Men thesse fela mig alla. I fall jag, såsom frånwarande, ej hafwer rättighet att få dem af Cursors, täckes Hr Professorn låta mig weta, hwad the skulle komma att kosta, så will jag öfwersända penningar.

Likaledes önskade jag få the framgent utkommande aflagde. Jag kunde wäl thermed beswära någre andre wänner i Lund, men then som ej sielf är Samlare bryr sig ej om dylike småsaker och är aldrig nog accurat.

Som jag thetta skrifwer, kommer Mr Köhler och will nyttia tillfället att med budet nedsända 17 Exempl. af sin sköna Parentation öfver Sal. konungen, till försälgning, å 3 sp. Kpmt Exempl. Om Hr Prof. ej har tid att thetta beswär sig åtaga, torde jag thermed få beswära Doct. Hellman. Penningarne behöfwa ej upsändas; utan kan jag them här betala, när Exemplaren äro sållde, samt Hr Profess. behålla summan för min räkning till Disputationers inköpande åt mig.

Förlåt att jag, i förtröstan på gammal wänskap, så mycket beswärar. Gif mig tilfalle till återtjänst. Af Lundensiske Disp. har jag flere hundrade Dupletter; om jag wiste, att the kunde tjäna Hr Profess. till att byta med eller eljest på något sätt gagna, skulle the gerna stå till tjänst, för intet. The ligga endast och skräpa hos mig; här är ock ingen att byta med.

Min ohälsa är alt lika. Ej siuk till döds, är jag ej eller frisk till gagns. Ömhet i fötter och knä tillåter mig ej att gå, utan måste jag alt bäras på en stol. Jag är så glad, när gikten lemnar högra armen och handen fri, att jag någorlunda kan skrifwa, som oftast är aldeles omögeligit. Jag wäntar nu på wårens ankomst, för att föras till Aken.

Min ödmiska wördnad hos Frun beder jag ej förgätes. Hon skulle nu knapt känna igen mig, så affallen är jag. Dr. Munck, Dr. Hesselén, Dr. Hellman, Adj. Bring med flere, som mig ihogkomma, tackes Hr Profess. ödmukeligen hälsa.

Med oafåtelig wänskap lefver och dör jag

Herr Professorns

De Abusu Juris Romani in
Jurisprud. Patriae, under Nehrman,
utstrykas äfven af Listan.

Ödmiska Tjänare
Johan Hinric Lidén.»

*

*

*

De ovanstående breven till de båda universitetsbibliotekarierna i Uppsala och Lund visa ju J. H. Lidéns stora samlarintresse. Breven tillhöra handskriftsamlingen i Norrköpings stadsbibliotek.
